

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 10 kor., fél évre 5 kor., negyed évre 2 kor. 50 fil. — Községeknek, körjegyzőknek, tanítóknak 8 kor. **Egyes szám ára 20 fillér.**

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

dr. Franciscy Lajos.

Társszerkesztő:

dr. Kaszala János.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9. sz.

Hirdetések árai: Egy háromhasábos petitsor ára 16 fillér. Többszöri közlésnél árkedvezmény.

Hivatalos hirdetések 100 szóig 4 kor., minden további szó 4 fil.

A gyermekbiróságok.

Az a lényeges változás, melyet az 1908: XXXVI. tc. büntetőjogrendszerünkben előidézett, fontos feladatok elé állítja a jogászvilágot és a polgári társadalmat.

Az említett törvénycikk a büntetőjogi kiskorúság felső korhatárát a 18-ik életévre emelte. Ezen életév betöltéseig a büntettes fiatalok vélelmeztek, a kívül szemben az ítélő hatóság a törvény értelmében a próbára bocsátás, vagy a feltételes elítélés eszközét alkalmazhatja és csak kivételesen nyulhat a szabadságvesztés büntetéséhez, melynek legrövidebb tartama 15 nap s a mely rendszerint a fiatalok részére berendezett külön fogházban hajtandó végre.

A próbára bocsátás és a feltételes elítélés nem büntetőjogi, hanem erkölcsi és lélektani eszközök, melyeket a büntetőjog egyszerűen kölcsönvesz az etikától és a lélektantól. Ennélfogva ezeknek az eszközöknek az alkalmazása erkölcsi és lélektani bűvárlatot tesz szükségessé a hatóság részéről.

Ez a bűvárlat, kutatás két időpontra terjed ki, a büntettet megelőző és a büntettet követő időre. A bírónak mindenképp előtt tájékozva kell lennie arról, hogy minő környezetben élt a fiatalok tettes,

minő erkölcsi behatások alatt állott a szülői, vagy rokon körben, minő bűnkalkulációnak a veszélye környezte őt, neveltetésének és életmódjának a körülményei mennyire folyhattak be lelkiéletére és elhatározó képességére?

A büntettet követő időben pedig a bírónak kimerítő értesítéssel kell birnia arról, hogy a próbára bocsátott, vagy feltételes elítélés tettes, minő életmódot folytat és birtokában van-e azoknak az erkölcsi és anyagi segítő eszközöknek, melyek nélkül a javulás és a becsületeség útjára sem vissza nem vezethető, sem azon az úton meg nem tartható.

A gyermekbirósági intézmény ennélfogva olyan kutató munkát tesz szükségessé, melyet a dolog természetéből kifolyólag, maga a bíró nem végezhet el, melyet éppen azért más közegekre kell bízni.

Amerikában s a múlt évi január elseje óta Angliában is a gyermekbiróságok körében szükséges felderítő és felvigyázó szolgálatot a kémlelő biztosok, probation officer-ek végzik, a kiket a városok díjaznak. A nagyobb városokban 70-80-ra is rúg a számuk s jelentékeny százalékban vannak köztük képviselve a nők, a kik erre a szolgálatra nagyon alkalmasnak bizonyultak. A hivatásos kémlelő

biztosok mellett a különböző egyletek is beálltak a felderítő és felvigyázó szolgálatba, önként, tiszta ügyeszeretettel. Ezek azonban csak akkor járhatnak el az ő vállalkozásukban, ha esetről-esetre külön megbízást kapnak a bíróságtól. Áldozatkész magánosok, férfiak és nők, lelkesen versengnek a megbízásért.

A mi törvényünk hivatalos biztos állásokat nem szervezett, hanem a fiatalok büntettesek feletti *felügyeletet* a gyermekmenhelyek körébe utalta s a törvény indokolása igénybe veendőnek mondja más társadalmi intézmények, első sorban a patronageoknak segítségét.

A társadalom megértette és méltányolta a törvény nemes szándékát. Így, hogy csak egy példát említsünk, az Országos Katholikus Növendő Egyesület munkásságának irányai közé a gyermekrendőrség és a gyermekbiróság hatáskörével kapcsolatos ügyeket is fölvetve.

Egy-egy patronessz már a bűnügyi tárgyalás *előtt* kinyomozza a fiatal vádlott életviszonyait, szüleinek, ezek híján gyámjának, esetleg más hozzátartozóinak egyéniségét, a büntett okait s kutatásának eredményét írásban közli a gyermekbirósággal. A patronessz a *tárgyaláson* is megjelenik, a hol a szükséges adatokat előszóval is közli és a tárgyalás eredmé-

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE” TÁRCAJA.

A tűzvész.

— Az orosz népköltésből. —

Irta: Tolsztoj.

Az orosz parasztek aratás idején mind kivonulnak feleségeikkel mezei munkára s otthon csak az öregek és kis gyermekek maradnak.

Egyik házacskában csak az öreg nagyanya maradt otthon három kis unokájával.

Az öreg asszony a kemencébe gyújtott, azután lefeküdt kissé pihenni. De alig kezdett szundikálni, egy sereg légy lepte el arcát s hogy ezektől megszabaduljon, kendővel takarta le magát.

Az unokák egyike, a három éves kis Massa kinyitotta a kemence ajtaját, kihúzott abból egy csomó üszköt, melyet falapátra kaparva, kisietett a pitvarba. Ott gabonakévek voltak felhalmozva, melyeket a parasztek később akartak a padlásra vinni.

Massa egyenesen a kéknek tartott s a kezében levő lapátról az üszköt nagy lelkiyugalommal szórta azokra. Azután fujni, szítani kezdte a tüzet, teljes erejével. A lángok hirtelen magasra csaptak, belekapva minden közelben levő éghető

anyagba és a kis Massa örömrivalgással tapsolt és táncolt a tűz körül.

Gyorsan visszasietett a szobába és másfél éves kis fivérére, Kiruchkát, karjánál fogva vonzolta ki a pitvarba. A kis kölyök még alig birt járni és csak nagy nehezen mászott Massa után, ki kezeivel tapsolva, mondá:

— Nézd, nézd, Kiruchka, mily gyönyörű tűzjátékot gyújtottam!

A kékéből már magasra csapott a sístergő, veres láng...

Midőn a pitvar mindjobban megtelt főtt füsttel, Massa megijedt és ordítva rohant be a szobába.

A kis Kiruchka a küszöbön elesett, erősen megütötte magát és keservesen sirt.

Ekkor Massa behúzta őt a szobába s mindketten félve bújtak a padka alá.

A nagyanya azonban mitsem tudott menderől, mélyen aludt. Vanja, a három testvér legidősebbike, éppen az utcán volt, midőn meglátta a házból kitóduló füstfelhőt. Oda szaladt, s keresztülhalolva a tűz és fullasztó füsttel teli pitvaron, a szobába rontott és nagyanyját felébresztette vészkiáltásával.

De az, az álom és ijedtségtől elkábulva, egészen megfeledkezett a gyermekekről, midőn

kirohant az utcára, hol jajveszékelve szaladgált házról-házra és segítségért kiabált.

A padka alatt Massa egészen csendes volt, de a kis fiú még mindig nagyon fájlalta megütött orrát és hangosan ordított. Vanja meghallotta a sirást, a padka alá tekintett és megpillantva Massát, oda kiáltott:

— Gyorsan, gyorsan kifelé, itt elégtek!

A pitvarajtóhoz siettek, de lehetetlen volt a tüztengeren és fojtó füstön keresztülhalolni. Vanja felrántotta az ablakot és megparancsolta Massának, hogy ugorjék ki. Mikor az szerencsésen kint volt, megkapta kis fivérére s vele együtt akart kiugrani, de a gyermek nehéz volt és ellentállt.

Sirt, kiabált és Vanját ellökte magától, ki kétszer is elesett, mielőtt sikerült neki a gyermekkel együtt elérni az ablakot. A ház bejárata lángokban állt. Vanja a gyermek fejét keresztüldugta az ablakon és szépen le akarta eresztetni, de a kis Kiruchka iszonyú félelmében belecsimpaszkodott az ablak párkányába és nem akarta azt eleresztetni.

De Vanja kétségbeesett félelmében rekedten kiáltott oda Massának:

— Huzd ki a fejét az ablakon keresztül.

A mentés Isten kegyelméből és a derek Vanja

nyéhez képest megteszi azokat az intézkedéseket, melyeket a vádlott, akit legtöbbször szabad lábon hagy a bíróság, érdekében tenni lehet, hogy őt az esetleg veszélyes környezetből kivonják, további züllését megakadályozzák s tisztességes kenyérkeresethez juttassák.

Abban az esetben, midőn a bíróság az elítélt büntetésének végrehajtását felfüggeszti, a patronage tagjai a próbaidő alatt felügyelnek a fiatalkorú tettes magaviseletére, akit tanácsaikkal támogatnak, befolyásukkal a tisztességes élet ösvényén megtartani törekcsenek. A patronage azonban a gyermekvédelmi kitűnő tevékenységet eddig csak leányok érdekében fejthette ki. A fiatal korú fiúk bűnügyeiben hasonló szolgálatot teljesít a budai katolikus tanoncotthon.

A gyermekbíróság még egészen új intézmény, működése még nem támaszkodhatik a tapasztalatra, de annyit már eddig is sikerült kipuhatolni, hogy ez az intézményünk csak akkor fogja teljesíthetni nemes hivatását, ha egyfelől minden bíróság mellett szerveztetik egy biztos állás, melynek ügykörébe kizárólag a felderítő és felügyelő szolgálat teendői osztatnának be. A nyomozásnak és a felügyelet gyakorlásának igen sokszor olyan feladatai vannak, melyeket csak hatósági közeg képes megoldani. Ezenkívül a bíróságnak minden körülmények között *biztosítani* kell egy közeget, a kivel feltétlenül rendelkezhetik a fiatalkorú bűnösök elhelyezésénél és további gondozásánál.

Ez nézetünk szerint az egyik feltétele a gyermekbírósági intézmény sikeres működésének. Minthogy azonban az intézmény ügykörének kitágulása után, a mi rövid néhány év múlva bekövetkezik, a hivatalos kémlelő biztos nem lesz képes a felderítő és felügyelő szolgálat egész körét betölteni, a biztosok számának szaporítása pedig az államkincstár nagy megterhelését vonná maga után, s még

mindig számos olyan eset merülne fel, melyekben a társadalmi szervezetek sokkal eredményesebben végezhetik a fiatalkorú tettesek körül a nyomozó és az ellenőrző teendőket: felmerül a szüksége annak, hogy a társadalmi védőszerzetek hálózata az egész országra kiterjesztessék.

Az állam saját jól felfogott érdekében cselekszik, ha a patronage-okat, tanoncotthonokat, erkölcsi hivatással bíró egyleteket működésükben segíti, erkölcsileg és anyagilag támogatja. Minden ilyen védőszerzet a jelenkori bírói ítélkezésnek egyik nagyfontosságú segédeszközévé, büntetőjogi rendszerünk üdvös reformjának tényezőjévé válhatik.

A vízvezetési ügy. A Nyitrán létesítendő vízvezetési mű ezidő szerint a kezdet kezdetén van. Lapunk múlt számában már szóltunk arról a képviselőtestületi határozatról, melylyel ez az ügy egy ad hoc választott bizottság elé utasított. A képviselőtestület egyúttal figyelmébe ajánlotta a bizottságnak más városok, jelesül Komárom város vízvezetési tervének a tanulmányozását. Egy még közelebb fekvő mintát szolgáltathat *Nagyszombat* vízvezetési elaborátuma, mely éppen most készült el. Ebben is már az építési költségek, személyi és dologi kiadások tüzetesen meg vannak állapítva. A költségvetés szerint az évenként szükséges összeg — beleértve az amortizációs kölcsön törlesztését is — 36,950 kor. van előirányozva. A termelt víz önköltségi ára, feltéve, hogy naponként 1000 köbméter vízfogyasztás éretik el, mintegy 10 fillér volna köbméterenként, mely önköltség a vízű későbbi, tökéletesebb kihasználása által csökkenthető volna.

Kellemetlenül érinthettek a multkori közgyűlésen mindenkit azok a hangok, melyekből az a kívánság formálódott ki, hogy a vízvezeték *magánvállalat* útján létesítessék. Csodáljuk, hogy találkozik valaki még Nyitra városban, aki torkig jól nem lakott volna a magánvállalati gazdálkodással. Magán vállalat révén létesítettük a gázvilágítást s tudjuk, tapasztaljuk mennyi bajunk van vele és mily nehez a városnak legjogosabb érdekeit megvédelmeznie a részvénytársaság üzleti szempontjaival szemben. Magán vállalati úton csináltuk a kövezést, mely még ha jó volna is, rémségesen drága. De a járdák aszfaltját kivéve nem is jó ez a kövezés, akár a kőköcsök alakí-

lélekjelenlete s testvéri szeretete által szerencsésen sikerült.

Midőn a nagyanya emberekkel és segítséggel visszatért, az egész ház már óriási lánggal égett, de a gyermekek biztonságban voltak.

Vihar a tengeren.

— Irta: Szalay Pál. —

Azt mondják, hogy a Karszt meszes kopár sziklái között születik a jeges bóra. A Karsztól északra csak északi szelet ismernek. Romboló erejét, vad szilajságát itt ölti magára.

Mig lent a Kvarneró partján tavaszi nap sugar cselkedik az illatos levelű babércserjével, fönt a Karszt kopár sziklái között hófergeteg támad, mely majdnem a mélységbe fordítja a sziklahasadékok közé vajt pályán haladó vonatot.

A nap a Monte-Magiore mögött bíborpiros fényárban nyugszik le. A nyílt tengeren cirkáló halászbárkák besietnek a védelmet nyújtó öblökbe.

S a bóra, mely az imént hófergeteg alakjában jelent meg a Karszt fehér sziklái között, hamarosan lelopózik a Kvarneróra s reggelre kelve végig dühöng a tengeren, megtáncoltatva a parthoz kötött halászbárkákat. Fagyos érintésére a fakadásnak indult lombzat összezsugorodik,

mintha dideregne s a Kvarneró partján üdülők belebujaok prémes bundájukba, vagy merékülnek a szoba falai közé, hol nem éri őket a csontig ható, metsző, fagyos bóra.

A „Pannonia” kapitánya aggodalmas arccal nézi a tenger hullámzó felszínét, miközben hosszú lépésekkel méri a hajó fedélzetét, parancsot ad a matrózoknak. Ezek a hajón függő mentőcsónakokhoz ugranak, megoldják azoknak köteleit s följebb húzzák a csónakokat, mert a felesapódó hullámok minduntalan vizet lövelnek belejük.

A kapitány elfoglalja helyét a parancsnoki hidon, a kormányos a kormánykeréknél.

A hajó nagyot túlköl, hangját a Monte-Magiore oldalai verik vissza még nagyobb bűgással. Egy elkésett, szaladó utasnak a már megmozdított hajóhidat még ott hagyják, aztán a hajóra vonják, miközben dühöngő hangot hallat.

A hajó lomha teste megmozdul, csavarja hatalmas loccsanások közben dobálja fel a hullámokat, melyek fehér tajtékká törnek. Lassan a menetirányba fordul orrával, azután teljes gőzzel szeli a tenger hullámoktól borzas felszínét.

Utasai a fedélzetnek üveggel fedett részén foglalnak helyet, mert látni akarják a tengert, melynek felszínén a dühöngő bóra nagy hullámokat csapkod a magasba, melyektől úgy reng a

tását, akár a burkolat szerkezeti tartósságát tekintjük.

Mindettől elvonatkoztatva, alszik az és a modern gazdasági élet irányairól nem bir tudomással, aki a közhasznú, a *jóvedelmező* üzemet házi kezelés helyett magán vállalatoknak adja át. Ezzel a rendszerrel ma nap már minden életrevaló város szakított, sőt már a klikkek klasszikus székhelye, a főváros is szakítani kezd. Hát hogyan álljanak talpra a koldus magyar városok, ha mindazt, a miből jóvedelmet lehet kihozni, kiengedik a kezükből s a helyett, hogy az anyagi erőgyarapodás forrásait szaporítanak, örökösen a polgárok terheit növelik?

Győr város vízvezetéke 1907-ben 37.000 koronát jóvedelmezett a városnak és mindenütt, a hol csak szemernyi életrevalóság van a vezetőségben a közhasznú üzemek nem csak a legkifogástalanabb szolgáltatási képességgel bírnak, hanem a községek jóvedelmét is tetemesen növelik. Nyitra városnak is erre az egyedül helyes útra kell térnie, mert csak ezen az úton teremtheti meg azokat a gazdasági erőforrásokat, melyek a várost a közterhek további emelkedésétől megóvjatják s a fejlődés terén előbbre vihetik.

A kataszter.

(Cs.) Sok más nyavalyával egyetemben a katasztert is a Bach-korszak hozta a magyar nép nyakára. Ahogy kigondolta a „német”, úgy elméletben és papiroson igazságos és méltányos bázisa lehetett volna ez a kataszter a földadó kiporciózásának szegényre gazdagra egyformán; de ahogy a gyakorlatban végrehajtották a Bach huszárok, utánuk az alkotányos magyar finansziszterek huszárjai is 1850 óta már háromszor, valóságos átokká vált a szegény nép nyakán.

A kataszter ugyanis voltaképp az a rengeteg nagy léniázott könyv lenne, a mibe a finansziszterek kiküldött becsőbiztosainak, népies nyelven a földkóstolóknak, igazságos szemle és becslés után be kell vezetniök minden gazda földbeli területét és évi tiszta „hozamát”. Ennek a nagy könyvnek aztán neki estek a finansziszterek s adatai után kivetették a földadót kire-kire, a tiszta jóvedelem 25 százalékában.

Látnivaló, hogy ha becsületesen készülték volna ezek a kataszteri bírtokívek, vagyis ha a földkóstoló urak a föld minémiségének, tehát hozamképességének osztályait a valósághoz híven húzták volna rá minden határ minden darab földjére, — akkor a kataszteri tisztajóvedelem után kirótt földadó igazságosan nyomta volna a sze-

hajó, mintha kis bölcső volna. Az utasoknak s ezek közül főleg az asszonyoknak ez kezdetben tetszik, elhalaványodó arcuk azonban csakhamar elárulja lelkük szorongó érzését.

Az imént még élénk társalgás vontatott lesz, majd egészen megszűnik, a veritéktől fényes arcok mutatják, hogy kínos gyötörődésben mindenki a saját bajával foglalkozik.

A bóra pedig kint még nagyobb erővel dühöng.

A tenger hullámait nekicsapja az istriai partoknak, melyek onnét derekszög alatt verődnek vissza, mint a billiard-golyó s aztán rohannak ki a nyílt tengerre, hol már valóságos víz-hegyekké tornyosulnak.

A „Pannonia” a hullámhegyek és hullám-völgyek között bukdácsolva hagyja el az istriai partokat. Néha magasán, valamely hullámhegy hátán furja orrával a vizet, néha meg csak piros csillagos kéménye látszik ki a hullámok közül. A chersoi világító torony sziklatalapatáról hatalmas sugarakban szökik fel a víz a torony tetejéig s finom fehér párázat alakjában hull vissza, a bóra által odacsapva a „Pannonia” kéményéhez, mely tizenöt ölnyi távolságban haladt el mellette. Különösen vihar alkalmával úgy tűnik fel a hullámok között magánosan álló alig huszonöt négy-

gényt, a gazdagot egyaránt. Ám mit csináltak ezek a kóstolók igen sok helyen? A gazdag emberek földjét a valóságban alul becsülték, a prima klasszisú nagybirtokot beirták szekundának s ezzel a kataszteri tisztajövedelmét a valódinál felére csapantották a gazdagok földjeinek. Mivel azonban a földadó minden határra nézve kontingentálva, vagyis egy összegben megállapítva volt, melynél kevesebbel a fiskus be nem érte, a becsülő biztosok az ilyen manipulációk miatt megkevesbült földadóösszeg minuszát úgy hozták ki, hogy a szegény emberek földjét a valóságtól eltérőleg egy osztályal feljebb becsülték. A paraszt sivár földje így jutott sok helyütt az első osztályba, míg a nagygazda dús televére a felét se fizető második klasszisba. Nagy igazságtalanságok történtek ilyen manipulációk révén Kárpátoktól az Adriáig, mind a szegény ember bőrére. Magam is, pénzügyi fogalmazó koromból, számtalan esetet láttam, a hol az ármentesítés után is hasznavehetetlen ártérnek szerepelt több ezer holdas latifundium és alig fizetett adót, mely után pedig makai gazdák száz pengő forintot fizetgettek *évi haszonbérül hagyomány* alá a nevető tulajdonosoknak, a ki ily sikerülten kóstoltatta föl a földjét a Wekerle-huszárokkal.

Számba se lehet venni a tömérdek jajveszékelt panaszt, a mi országszerte felhangzott évtizedeken át a kataszter ily igazságtalanságai miatt. Persze mind a szegényebb nép keserűségeiből. Nagybirtokosak ugyanis meg voltak elégedve a kataszterrel. A gazdasági gépvégeken kívül nem is volt a paraszt jobban elkeseredve senki fia ellen, mint a hogy el volt keseredve a földkóstolók ellen.

A sok lamentációt végre meg kellett hallania a kormánynak is. Az adótörvények novellájában gondoskodott az igazságtalannul dühöngő földadó igazságosabb kiróvásáról is. Elrendelte az új kataszteri becslési fölvételeket, vagyis az eddigi földhozam-becslések kiigazítását. Kinevezett erre a célra épp a napokban száznál több új biztost, a kik már maholnap beszállongják az országot s noteszbe veszik a gazdák sérelmeit, kívánságait, óhajait az új becslés becsületessége irányában. Megkönnyítendő ez urak munkáját, a miniszter községenként is felhívta az országot, hogy a kataszteri kiigazítás iránt a maga javaslatát minden falu küldje be hozzá. Ennek a beküldésnek július 1-én jár le az utolsó terminusa. Valamiként fel lesznek jogosítva a gazdák egyenként is, hogy a kiigazításoknál ott a helyszínen is kiki érdekelt megjelenhessenek, megjegyzéseit és panaszait megtehesse, melyet mind köteles leszen a biztos, valamint a törvény kiküldött bírja protokollumba venni.

zetölnyi sziklaalpra épített karsú világító torony, mint egy felkiáltó, figyelmeztető jel, mely inti az embert, hogy a hullámok hátán is az Isten kezében vagyunk, sőt inkább mint bárhol, mert az Ő védő keze nélkül egy hullám odacsaphatja hajónkat a sziklához, hol az apró darabokra zúzódik, mint a gyenge dióhéj s minket elnyelnek a hideg hullámok.

A hajó kiérve a nyílt tengerre, a hullámok hátán örületes táncot jár. Amint orrával lesüllyed a hullámvölgybe, ellenkező oldala kiemelkedik a vízből s a vízből kiálló csavarja félelmetes zakatolással forog a levegőben, melytől meg-megrándul a hajó teste.

Lent a hajó szalonja kórházi képet nyújt.

A bársonnyal bevont pamplagon hanyagul fekvő utasok vannak, behunyt szemük és fakó-zöld arcuk tanúsítja, hogy a külvilágról, bármi történjék is, nem vesznek tudomást, kizárólag önmagukkal foglalkoznak, mert hisz arra készítették őket az, ami bennük háborog.

Egy-két utas tántorogva, dülöngözve jön le a fedélzetről. Leparancsolta őket a kapitány, mert mikor a hajó nagyokat leng a víz hátán s a hullámok minduntalan keresztül csapnak a fedélzeten, életveszélyes az ott tartózkodás. Azonban a tilalmat kijátsza egy magas, szikár férfi, a ki a kapitány parancsszavának látszólag engedel-

Nohát ott legyen ám minden gazda és nyissa ki a száját, hogy nyoma legyen a kiigazítási eljárásnál minden sérelemnek, minden igazságtalansági helyzet ellen való felszólalásnak. A ki nyugtábját most majd elő nem adja, hát magára veszen; úgy marad a katasztere a hogy eddig volt — igazságtalannul, a valódinál és méltányosnál súlyosabban megporciózva földadóval.

Az új törvény a kataszteri tisztajövedelem eddigi 25 százalékos adójáról 20 százalékra, tehát teljes öt perccel lezártította a földadót. A finanszminiszter biztosan számít arra s igaza is van, hogy ez az 5 százaléknál kevesebbet megtérül azon a révén, hogy az eddigi hamissággal kevesebbet fizető urasági birtokok az új kataszteri kiigazítások révén igazságosan, tehát a mainál több földadóval lesznek megróva. Így hát az 5%-os engedés mellett is bejön a fiskusnak a 74 millióban kontingentált földadó bevétele. A gazdák legyenek résen, hogy csakugyan azok az alacsonyabbra becsült nagybirtokok szolgáltatassák be ezt az 5 százaléket, ne pedig megint a szegény kisember földjére sózzák ki ezt az 5 perccel is azok a becsülő biztosok.

Felhívás

Nyitrávármegye hazafias közönségéhez!

Most van száz esztendeje annak, hogy az utolsó nemesi felkelés legnagyobb csatáját megvívta őseink Kismegyernél, Györmegyében. Az ezen csatában részt vett vármegyék alispánjai ezen csata emlékét megörökítendő, elhatározták, hogy egy jeles történetíróval megíratták az utolsó nemesi felkelés történetét és a csata 100 éves évfordulója emlékére hazafias ünnepélyt rendeznek. A munka megírásával Györmegyére jeles képzettségű és tudományos akadémia által megbízatásokkal több ízben kitüntetett levéltárnoka rugonfalvi dr. Kiss István bízott meg, a kinek történetirodalmi munkásságáról tanuskodik a magyar tudományos akadémia által most legutóbb kiadott: „A magyar helytartó tanács története” című nagyszabású és kiváló alapos műve is. Sok alaptalan váddal és rágalommal sújtották az utolsó, száz év előtti nemesi felkelést, ezek eloszlatása végett szükséges volt, hogy annak történetét most alkalomszerűleg megírassák hozzáértő szakegyenél. Mennyire szükség van erre, néhai nagy történetírónk Horváth Mihály következő szavai bizonyítják: „A nemesi felkelés gúny és neveltség tárgya lön. A közvélemény felvilágosítására pedig azután sem volt módja azoknak, akik azt teheték volna, mert míg az insurrekciót gyalázó hírlapi cikkelyek és röpiratok minden akadály nélkül közzétételhettek; sem azon munka, a melyet Kisfaludy Sándor, a költő, e hadjárat alatt őrnagy és a nádor főherceg hadsegéde, előbb pedig a rendes hadseregnél kitűnő főtiszt, a

nádor meg bizásából a király számára készített, soha napvilágot nem látott, sem egyéb felvilágosító szövegek nem jelenhettek meg, melyek a közvéleményt e hadjárat iránt helyesebb ítélethozatalra vezethették volna.” Nekünk, a kik nemesi vármegy örökösei vagyunk, kik annak erkölcsi előnyeit élvezzük, a kiknek elődeit gyalázhatták védtelenül: nekünk kötelességünk lemosni a gyalázatot s a nyilvánosság elé vinni azon okokat, a melyek az insurrekció balsikerét okozták, de egyúttal elbeszélni azon jeleket is a személyes bátorságnak és oroszláni hősiességnak, a mely a sok vert és diadalt látott franciákat is irántunk tiszteletre, elismerésre indította.

A nagy szabású díszmunka magában foglalja az insurrekció történetét, irodalmi vonatkozásait, anekdota kincsét és a felkelők névjegyzékét. A 25 ívre tervezett illusztrációkkal, 10–15 képmelkével (kiáltványok, főbb szereplők arcképe, helyszíni rajzok és egykorú csataképek) *diszített mű ára 10 kor., egyszerűbb alakban 8 kor., lesz.*

Nyitrávármegye ezen nemesi felkelésben a vezető szerepet játszotta, igazolják ezt a vármegyei levéltárban őrzött 1809. évi gyönyörű arany himzésű selyem zászlók is. Nagyon értékes és nagy terjedelmű anyag őriztetik vármegyei levéltárunkban, mely felkelésre vonatkozik, ez mind részletesen fel lesz dolgozva az említett műben, s Nyitrávármegye akkori szerepléséhez képest megfelelő hely fog jutni a megírandó műben, kellőleg és igazság szerint lesz méltatva őseinknek az utolsó nemesi felkelés alkalmával tanúsított hazafias dicső viselkedése.

Ezen dicső ősöknek utódaihoz fordulok jelen hazafias felhívással, hogy a jelzett művet rendeljék meg úgy magánosok, mint testületek, városok, községek (körjegyzőségek). Nagy súlyt fektetnek arra, hogy Nyitrávármegye hazafias közönsége támogassa e művet, melyben ősei dicső tettei megörökítve, annál is inkább, mert a szerző a műből befolyó tiszta jövedelmet részint a kismegyéri emlékoszlop fontartási költségeire, részint a mű megjelenését követőleg várható és osztrák részről valószínűleg meginduló támadások ellensúlyozásul az utolsó nemesi felkelés történetének német nyelven való kiadására felajánlja.

Az aláírt felhívást a mű megrendelésére kérem *sürgősen*, de legkésőbb *folgyó évi június hó 30 áig* a „Vármegyei Levéltár Nyitra” címre viszzaküldeni.

A mű ára a megjelenés alkalmával magánosoktól utánvét mellett, hatóságoktól számla kíséretében fog beszédelni.

A községi és körjegyzők az aláírt felhívásokat az idő rövidsége miatt közvetlenül a „Vármegyei Levéltárnak Nyitra” címre küldjék vissza.

Nyitrán, 1909. évi június hó 14-én.

Turhányi, s. k.
alispán.

Az érdekesnek ígérkező művet, melynek szerzője teljes biztosítékot nyújt aziránt, hogy tárgyat avatott tollal, szigorú, de igazságos kritikával fogja feldolgozni a magunk részéről is olvasóink figyelmébe a legmelegebben ajánljuk.

meskedik ugyan, de mindjárt, a mint az tovább megy, vissza is fordul s gyönyörködik a hullámok eszeveszett játékában.

A hajó pincére az asztalt készíti elő. De ki fog most ebédelni? Az utasok — kik előjegyztették magukat a közös ebédhez — legnagyobb részének nincs kedve az evéshez. A kapitány meg ha most ott hagyja a parancsnoki hidat, a hullámok úgy odacsapják a hajót a Monte-Ossero szikláinak, hogy utasai közül egy sem marad meg hirmondónak sem.

De ő azért csak terit. Neki az a hivatása. Mint a katona, kit „poszt”-nak vezényelnek ki, megállja helyét, ha az égboltozat reá szakad is, úgy ő is terit, mit törődik a hullámok tumultusával. Látott ő már ilyet.

Egyik kezében evőeszközökkel tele kosár, a másikban zsemlyével és kenyérszeletekkel megpakolt tálcá. Az asztal felé tart ingadozva. E közben egy hullám — majdnem akkora, mint a Monte-Ossero — fölkapja a hátára a hajót, majd a következő pillanatban letaszítja a mélységbe, a hullámvölgybe, hogy az orrával csaknem negyvenöt foknyi szög alatt belefut a vízbe. A pincér a nagy zökkenéstől orra bukik, az evőeszközök csörömpölve hullanak szét, a zsemlyék és kenyérszeletek szanaszét hevernek a hajóterem minden

zugában. A hajón recseg-ropog minden, a kéményről visszacsapódott sós víz befolyik a hájótérbe. Az utasoknak még tapasztaltabb része is megdöbbenve nézi az elemeknek ezt a veszedelmes játékát.

A pincér attól való szégyenében, hogy vele — tapasztalt tengerjáróval — ilyesmi megeshetik, elvörösödve gyorsan felugrik, de most meg az újabb lökéstől nekivágódik egy utasnak, ki a pamplagon elterülve a tengeri betegség kínjaival gyötrődik.

A mint azonban a hajó folyton dél felé halad, a bőra ereje kimerül, a hullámok magassága csökken.

A kapitány elhagyja a parancsnoki hidat s helyettesét állítja oda, a mi legbiztosabb jele annak, hogy a tenger háborgása szűnőfélben van.

Az utasok ösztönszerűleg föltápáskodnak és föltáncorognak a fedélzetre, szivni a friss tengeri levegőt, melytől elszáll a kabúltság a fejből s a tagok zsibbadtsága megszűnik.

A kapitány leül a terített asztalhoz, s mint a kinek étvágyát a tenger háborgása nem befolyásolta, elkezdi ebédelni s egy cseppet sem törődik azzal, hogy körülötte épen nem életterembe való, a tenger háborgására emlékeztető dolgok vannak.

A hajó pedig siklik tovább a tengernek most már szelidebben hullámos, gyengén fodrozó felszínén.

Ujdonságok.

Gróf Zichy Nándor gyengélkedése. A magyar katolicizmus ósz vezére gróf Zichy Nándor néhány hét óta Dunaadonyban tartózkodik — sajnos — gyengélkedő állapotban. Az agkorú főúr már a Szent-István-Társulat közgyűlésén is szenvedő egészséggel vett részt s azóta folyton tart a gyengélkedése. Ez okból a fővárost is korábban hagyta el mint más éveken, a falusi levegőtől remélvén egészségi állapotának kedvezőbbre való fordulását.

Az egész magyar katolicizmus fohásza száll az Égbe, hogy a lánglelkű férfiú, a kinek minden gondolata, érzése és tette a keresztény magyar nép boldogságára irányul, mielőbb visszanyerje erejének frissességét s áldásokban gazdag életének törekvéseivel még sokáig vezethesse és irányíthassa a keresztény restaurációnak küzdelmekre hivatott seregét.

A magyar udvarnagy nyaralása.

Gróf Apponyi Lajos, magyar kir. udvarnagy nagyapponyi nyaralását, a grófi család nemes hagyományaihoz képest, ezidén is jótémények teszik emlékeztetése a község és a vidék népére nézve. Folyó hó 13-án az udvarnagy neje, szül. Scherr-Thoss Margit grófnőnek nevére alkalmából a grófi pár az apponyi fiú- és leányiskola tanulóinak és az óvoda apróságainak uzsonnát adott. A kicsinyek között, a kik ellepték az irtalmas nővérek iskolaházának udvarát, az egész grófi család megjelent vendégeivel együtt s maga osztotta ki a kávé, süteményt s egyéb edességet az örömtől áradó gyermekszeregeknek. — Itt említjük meg, hogy az udvarnagy állandó vendégei között van báró Inkey József is, — lapunk múlt számában tevédséből gróf Zichy József nevet hoztuk — nejevel Apponyi Teréz grófnővel.

Személyi hírek. Sarmaságh Géza főgymn. tanár a morawetzi gyógyintézetből visszaérkezett Nyitrára. — Dr. Machovich Gyula pápai kamarás tardoskeddi pleb. és Vargha János nagykeri esp. plebános e napokban térnek vissza olasz- és spanyolországi körutjokról.

Doktoravatás. Értesülésünk szerint e hó 19-én avatták a jogtudományok tudorává Orel Géza h. kir. pénzügyigazgató fiát — Coriolánt a budapesti kir. tudomány egyetemen. A szép reményekre jogosító, 23 éves fiatal doktor sikere büszke örömmel töltheti el közkedvelt és népszerű atyjának a szívét, kinek Géza fia már ezelőtt 3 évvel szerezte meg a bölcsészet tudori oklevelét. A magunk részéről őszinte szerencsekívánatainkhoz még csak azt az óhajunkat fűzzük, hogy Orel Géza kipróbált vezetésére és érdemeire való tekintettel mielőbb közzölhessük azt a harmadik örömhírt, mely helyettes pü. igazgatóknak nyitriai pü. igazgatóvá történt végleges kinevezését fogja tartalmazni.

Papszentelés. A nyitriai nagyobb papnevelőintézet IV. éves növendékeinek f. hó 27-én adja fel gróf Bathányi Vilmos koadjutor püspök a sabdiakonatus, 29-én a diakonatus, júl. 1-én pedig az aldozópapi rendet.

Államtudományi vizsga. Verő Ferenc, Verő Zsiga nyitriai birtokos fia f. hó 14-én letette Budapesten az államtudományi vizsgát.

Kitüntetett cégfőnök. A király Kronberg Józsefnek, a budapesti Oberbauer A. cég utódának a Ferenc József-rend lovagkeresztjét adományozta.

Áthelyezés. A király Panghy Ignác szenicz kir. járásbírónak törvényszéki bírói minőségben a pozsonyi kir. törvényszékhez való áthelyezését megengedte.

Hymen. Nagyjókai Bangha Aurél dr. a kereskedelemügyi miniszteriumba beosztott m. kir. posta- és táviró s. titkár, néhai nagyjókai Bangha Béla ügyvéd és neje, nemes Adda Adél fia Budapesten eljegyezte Lábán Gittát, Lábán Lajos dr. kir. kúriai bíró és neje Bauer Franciska leányát.

Hetényi Vilmos Aranyosmarót nagy község jegyzője f. hó 9-én esküdött örök hűséget Bars-taszáron Rajcz Sárka kisasszonynak.

Báró Fiáth Tibor cs. és kir. tartalékos huszárhadnagy, jogtudor, báró Fiáth Pál és neje pribérdi, vichini és duna szekcsői Jankovich-Bésán Ilda fia f. évi július elsején délelőtt 11 órakor vezeti oltárhoz a budapesti egyetemi templomban Sisso de Noris Mária Constanza grófnőt, gróf

Sisso de Noris cs. és kir. kamarás, a máltai lovagrend disztagja, a tirolai tartományi urak és rendek tagja, adamóczi nagybirtokos és nejeinek semsei Semsey Sybilla csillagkeresztos hölgynek leányát.

Mérnöki oklevél. Kubinyi István, Kubinyi Endre ny. püspöki főpénztáros fia, június 15-én szép sikerrel tette le a szigorlati vizsgát s megszerezte a gépészmérnöki oklevelét. — A jeles képzettségű fiatal embert melegen üdvözljük.

Záró gyűlés. A nyitriai nagyobb papnevelő intézet Magyar Egyházirodalmi Iskolája f. hó 13-án tartotta zárógyűlését dr. Franciscy Lajos az Iskola igazgatójának elnökele alatt. Az Iskola a lefolyt tanévben 21 gyűlést tartott, melyeken a tagok a szónoklatban is képezték magukat. Az évi munkásságnak legkiemelkedőbb mozzanata volt a X. Pius pápa Ó Szentiségének aranymiseje alkalmából 1908. dec. 8-án rendezett díszgyűlés. Pályatételül a következő kérdések voltak kitűzve: Adassanak elő rendszeres egymásutánban és cáfoltassanak meg a Modernizmusnak az ó- és újszövetségi Szentírásra vonatkozó tévelei. — Magyaráztassék meg a „Ne temere” című egyházi jogi vonatkozású pápai rendelet. — Fejtsék ki az egyházi vagyon jellege. — A reformáció és ellenreformáció egyházmegegyenk területén. — A vagyonszövetséget hirdető szekták, az egyháztörténelemben. — Szónoklati tételek: A keresztény családról, a bérletszövetségekről, a népfelvilágosítási feladatokról. Pályadíjat nyertek: Misik Károly, Randik József, Laktisz Pál, Marszina Alajos, Ribárik Ferenc, Szluzgeny Sebestyén, Zlámal Ágoston, Domcsék István. Az Iskola nagylelkű mecenása, dr. Csipplék Sándor apátkanonok úr 20—20 koronás jutalomdíjat Pápai Ernő és Rektory Gyula nyerte el. — Az év folyamán a könyvtár 34 művel gyarapodott 43 kötetben. Ezenkívül huszonhat folyóiratot járatott, illetőleg ajándékul kapott a könyvtár, mely 1530 művet foglal magában 2586 kötetben. — A jövő tanévre tisztviselőkké megválasztottak: elnöké Rektory Gyula, jegyzővé Martiss Zsigmond, pénztárossá Misik Károly, könyvtárossá Bartácsék Ferenc, aljegyzővé Domcsék István. Bizottsági tagok: Randik József, Ribárik Ferenc, Cserei János. A szünnapok alatt a tagok főképp a szövetségi ügyet fogják tanulmányozni és tevékenységet fejtenek ki az országos katolikus sajtó egyesület érdekében.

Évzáró vizsgák. A nyitriai főgymnasiunban, a kath. elemi fiú- és leányiskolában a múlt héten fejezték be az évvégi vizsgákat. Az izr. elemi iskolában f. hó 21-én d. e. 9 órakor az I., II., III., IV. fiúosztályok; délután 3 órakor az I—VI. leányosztályok; 22-én d. e. 9 órakor az V. f. o., d. u. 3 órakor a VI. f. o. vizsgáztik. Az évzáró ünnepély 24-én d. e. 9 órakor lesz.

Az **evbóli** polgári fiú- és leányiskola vizsgái f. hó 15-én kezdődtek s f. hó 18-án fejezték be az évzáró ünnepélyvel, melyen kiosztott a kerület képviselője Rudnyánszky György által ajándékozott 10 db. arany a szegénysorsu és jó előmenetelt tanusított tanulók között.

Birtokvétele. A Nyitriai Népbank tulajdonát képező lapásgyarmathi birtokot, mely körülbelül 200 kat. holdat tesz ki, Verő Zsiga nyitriai földbirtokos vette meg.

A tornaverseny győztesei. A nyitriai főgymnasiumnak f. hó 15-én megtartott tornavizsgáján, az ifjúsági verseny alatt a kötélmászásban első lett Márczi VII. o. tanuló, II. Mardják VI. oszt. tanuló, A póznamászásban I. Szabó János III. oszt. tanuló, II. Chúra IV. oszt. tanuló. Magasnyújtón I. Mardják VI. oszt. tanuló, II. Rovnának és Hermann Mihály V. oszt. tan., III. Smotlak érettségizett tan., IV. Illés V. oszt. tan. és V. Kubricsán VIII. oszt. tanuló.

Magasugrásban I. Hermann V. oszt. tanuló. 2. Mardják VI. o. t. 3. Rédeky VI. oszt. tan. 4. Pamorszky Károly V. o. t. — Távlográsban I. Kubricsán VIII. o. t. 2. Rovnának érettségizett. 3. Smotlak érettségizett. A négy előírt gyakorlatban, melyet Geszti tornatanár az orsz. tornaversenyre tervezett, a bíráló lapok szerint ítéelve 1-ső Mardják VI. oszt. t. 2-ik Illés V. o. t. 3-ik Ploig V. o. t. — Vívásban 1-ső Dezső Dezső VII. o. t. 2-ik Weisz Sándor VI. o. t. 3-ik Kubricsán VII. o. t. 4-ik Tomann és Fürstenceller egyforma osztályzattal. — A díjakat Tichy Tivadar a jury elnöke buzdító szavak kíséretében osztotta ki, mely után elvonult a diákság. A díjak ezüst és bronzérmek, továbbá elismerő levelek voltak. — A disztornára felülírtettek: Ferenci József 2 kor. Kostyál N. 1 korona, Naracsics Julia 1 kor.

Roch Gy. 1 kor. Tichy Tivadar 5 kor. Verebély Géza 1 kor. Összesen 11 korona.

Érdemkereszt átadása. Jelentettük már, hogy Kelecsényi Antal nyug. mocsónoki r. kath. tanítót közel 60 éves tevékeny munkálkodása után Ó felsége a koronás arany érdemkeresztel tüntette ki. F. hó 30-án ékesíti, fel Takács Béla kir. tanfelügyelő úr az érdemekben megőszült tanügyi veteránt. Kérjük a kerületi igen t. papságot, a tanítótestületeket, nem különben az érdeklődő közönséget, hogy jelenlétükkel az ünnepélyt emelni sziveskedjenek. Az ünnepélyes decorálás a jelzett napon d. e. 11 órakor a nyitriai városház tanács-termében történik. Akit az ünnepélyt követő társaságban résztvenni óhajtanak, leköszöb f. hó 27-ig jelentkezzenek Herald Gyula tanítónál Nyitrán.

Kitüntetett tejszövetkezetek. A Budapesten minap rendezett nemzetközi tejgazdasági kiállítás bíráló bizottsága a nyitramegyei kiállítók közül a nagybossányi, a trencsénmegyei közül pedig a felsőzárósi és a nagysándori tejszövetkezeteket elismerő oklevéllel és bronzéremmel tüntette ki.

Az oltáregylet közgyűlése. A nyitriai oltáregylet 1909. évi június hó 20-án délután 1/4 órakor tartja a katolikus kör helyiségében ez évi közgyűlést, a következő tárgysorozattal: 1. A közgyűlés megnyitása. 2. Elnöki jelentés. 3. Titkári és pénztári jelentések. 4. A számvizsgáló bizottság jelentése. 5. A tisztviselői kar és az igazgató-választmány választása. 6. Igazgatói előadás. 7. Az egyleti kiállítás megnyitása. A kiállítás a megnyitás után esti 7 óráig és a következő napon, június hó 21-én délelőtt 9—12-ig, d. u. 3—6-ig tekinthető meg.

A rokkant- és nyugdíjgyelet gyarapodása. A m. m. rokkant- és nyugdíjgyeletnek 122. nyitriai fiókjába az elmúlt évnegyedben a következők léptek be: Mencer Ignác tanító, Korgó József kocsis, Szklenár Ferenc máv. málházó, Nagy Endre szabó, Bazler István szobafestő, Pap Nándor szobafestő, Urbanek István faragó, Jeszenszky Gyula szobafestő, Gerse Mihály szobafestő, Balázs Péter szobafestő, Kálmán György, kovács m., Valent Tamásné sz. Vlucsko házi t., Kiss József beltisztító, Balázs Piri Ferenc mészáros, Kollárik Antal szobafestő, Erős Rezső forg. díjnok, Huszár Ferenc máv. felvigyázó, Szőlősy János cipész, Svankó Imre kocsis, Gerő István szőlészeti munkavezető, Bradajszky József festő (tanonc), Scharhauser Géza mázoló, Valent Mátyás szabó, Paulicsék Rezső tárházi raktárnok, Urban Miklós kocsis, Balala Vilmos festő, Matusek József mázoló.

Halálozás. Barsi Leidenfrost László volt orsz. képviselő, 51 éves korában Budapesten meghalt. Az elhunytat Lévara vittek és ott temették el.

Veress Zsigmond nyug. óhai tanító hosszas szenvedés után Zsitvagyarmathon meghalt.

Próbavonatjárás. A MÁV. bécs-budapesti vonalán most végzett próbajáratásokat a legújabb rendszerű 120 kilométer sebességű próbamozdonyokkal. Az első próbavonat f. hó 11-én haladt át az útvonalon.

Kitüntetett cseléd. Bezsuch János manigai gazdasági cselédet, aki már közel fel század óta hűségesen szolgál a gróf Zichy-fele uradalomban, a földművelésügyi miniszter a járási hatóság előterjesztésére díszoklevéllel és 50 kor. pénzjutalommal tüntette ki.

Diákok Bajmócson. E hó 7-én a nagyszombati polgári fiúiskola növendékei három napos kirándulásra indultak Murecian Florian, Konech Jenő tanárok és P. Schenk Sándor hitoktató vezetésével Nyitra, Rudnó és Bajmócra. Az első nap megtekintették Nyitra városát, névleg az igazságügy palotát, a piaristák és apácák templomát, nemkülömben a püspöki várat. A város rövid megtekintése után a privigyei vonalon elindultak Nyitra-Novákra, hol felültek a reájuk várakozó szénás szekerekre, kirándulásuk fő állomására Rudnóra hajtottak. Itt Vetzél Sándor, plebános fogadta a kirándulókat, a ki ott tartózkodásuk ideje alatt páratlan vendégszeretettel gondoskodott a fiúk ellátásáról. Rudnón másfel napot töltöttek s ezen idő alatt kirándultak a szomszédos Nagyrokos hegyre s gyönyörködtek a természet szépségeiben. Alig tudtak harmadnap megvalúni ettől a szemet, lelket lebilincselő vidéktől. Végre mégis csak bucsut kellett mondaniok a kies Nyitra völgyének s Bajmócra mentek, hol megtekintették a híres bajmóci várat. Itt megnézték Vetzél plebános kalauzolása mellett a vár nevezetességait s egyórai tartózkodás után a privigyei állomásra

mentek, honnan hatodfél órai utazás után visszaérkeztek Nagyszombatba. Vetzél Sándor plébános páratlan vendégszeretetéről elragadtatással beszélnek a kirándulók.

A püspöki birtokok vizsgálása.

Említettük már, hogy Bende Imre püspök a vallás- és közoktatásügyi minisztertől a püspöki uradalomhoz tartozó birtokok hivatalos megvizsgálását kérte. Az ezen célból kiküldött bizottság már körülbelül két hét óta működik. A bizottság tagjai a vallás- és közoktatásügyi miniszterium részéről Kallóczy István és ifj. Aggházy, a káptalan képviselőjében Kútvaszer István gazdasági praefektus, a püspök és az uradalom részéről Jókai Géza nyug. főszámvevő és Boróczy László főintéző, Bende Imre püspököt ezenkívül dr. Kollár budapesti ügyvéd is képviseli, a vizsgálat jogi vonatkozású részénél. A gazdasági szakbecslő teendőit Grosz Hugó végzi, a komjáthi Wodianer uradalom főintézője. A bizottság ezidő szerint még mindig a nyitramegyei birtokokon működik, de még e hónap folyamán átmegegyezményre. Működését valószínűleg július hó elején fejezi be.

Köszönetnyilvánítás.

Alulírottak ez uton is a leghálásabb köszönetüket nyilvánítják nagymélt. Bende Imre megyés püspök úrnak, aki 50 koronát és nagys. dr. Ernszt Sándor orsz. képviselő úrnak, aki 100 koronát adományozott szomorú helyzetük javítására. Chovanecz József bíró, Harnadek János és Kobela István tüzkarosultak. — Grében János lotosi plébános ezenkívül köszönetet mond az „Adria” biztosítótársulatnak, mely öt Schmidt Leo püspöki titkár úr, mint egyházmegyei ágyónok felterjesztésére 170 koronai kártérítésben részesítette.

Saját és hűveim nevében legmélyebb hódolattal hálás köszönetemet kifejezem ez uton is Bende Imre püspök úr Ó Excellentiájának ama kegyes jószágért, hogy a harmatosi róm. kath. iskolának egy tanteremmel és tanítói lakással való fejlesztésére 1500 koronát adományozni méltóztatott. Harmatos, 1909. évi június hó 15. Blazsek Lajos, esp.-plebános.

Kath. népszövetségi mozgalom.

Dretóman Dubravszky Károly s.-lelkész beszéde kapcsán egyelőre 30 taggal megalakult a Népszövetség. Remélhető, hogy a tagok száma, tekintve az érdeklődést, rövid idő alatt jelentősen meg fog növekedni. Helyi igazgató a fent nevezett laplan.

Templomszentelés a fővárosban.

Mult pénteken Jézus legsz. Szíve ünnepén szentelték fel fényes ünnepség keretében a Paulai Szent Vincéről nevezett irtalmas nővérek magyar tartományának a ménési uton újonnan épült templomát és ugyanakkor áldották meg a kongregáció új anyaházát. A felszentelési szertartást Kohl Medárd dr. felszentelt püspök végezte nagy segédlettel. A kultuszminiszter képviselőjében Tóth János államtitkár volt jelen az ünnepen. Az első szent misét, melyen nagy közönség vett részt, délelőtt ugyancsak Kohl Medárd dr. püspök celebrálta. A Hofhauser Antal műépítész tervei szerint épült remek román stílusú templom most már tehát megnyílt a budapesti első kerület környékén lakó hívek számára.

A felavatott új anyaházban a tartomány kötelekebe tartozó házak főnöknői számára pénteken lelkigyakorlatok kezdődtek, melyeken Nyitráról a menház és a vármegyei kórház főnöknői vesznek részt.

Rendőri viszonyaink.

Kaptuk a következő sorokat: A Nyitramegyei Szemle mult heti számának hirovatóban a „Rövid hírek” cím alatt azt az óhaját fejezi ki, vajha rendőrlégységünk számának emelésével a külvárosi rendőri állapotok jobban volnának ellenőrizhetőek. Rámutat a közlemény konkrét esetről kifolyólag különösen arra, hogy a Tabán városrésze e nemű viszonyai aggasztóan súlyosnak, olyannyira, hogy e városrésze a közbiztonság szempontjából már a pártutcai viszonyokkal versenyzik. A közlést mindenben megfélemlenek a való tényeknek, sőt mint az alautiaktól kitetszik, a „legpártutcaiabb” állapotok máris dominálnak e városrészen, ezért mintegy kiegészítésül szükséges felhozni még egy és más dolgokat, melyek ugyancsak rendőrhatalomra közbeavatást sürgetnek. Tudvalevő a városi polgárság előtt, hogy a Törökgyűlés-terén és feljebb a Deutschle mozgófénykép színház környékén, majd le a hírhedt Cigány-utcáig alig lehet teljes biztonságban közlekedni, anélkül tudniillik, hogy az arra átmenő kisebb-nagyobb inzultust ne volna kénytelen elviselni az ottan lézengő dologtalan utcagyerekektől és suhaucoktól. Reggeltől estig ott

ödong a környék egész rakoncátlan gyerekserege, s hol zsvajjal, hol verekedéssel, hol pedig mások gúnyolódó sértegetésével tölti állandóan üres idejét. Ennek a bajnak forrása elsősorban abban keresendő, hogy ez utcagyerekekre az iskolalátogatási szigor nincs kellőleg végrehajtva. Az orvoslás tehát itt volna megkezdendő, nehogy e csemegék a suhancokban súlyosabb tettekbe vetemedjenek. Am nem pusztán gyerekekből áll e diszes társaság. A dologkerülő felnőttek viselkedése határozottan elítélés alá esik. Pénz-, kártya-, gombjáték, birkózás, stb. képezi ezeknek napi foglalkozását, miközben az arra járók nyílt megszólására is nem egyszer ragadtatják magukat, — míg esténként egyenesen veszedelmes a tájakra lépni, amikor már holmi utcai nőszemélyek is csatlakoznak a zsbongó gárdához. Nem hihető, hogy ezekről az állapotokról a rendőri hatóságnak ne volna tudomása, sőt a rendőri jelentésekből nagyon is ismerheti az ottani viszonyokat, de másrészt értjük és méltányoljuk nehéz helyzetét, mert elvégre nem lehet kivánni, hogy a csekélyszámú rendőrség rengeteg elfoglaltsága mellett ennek a követelménynek is megfeleljen. Mindenesetre csak szigorúbb rendőrhatalom felépítésével lesz képes az e helyeken uralkodó anarchiát megszüntetni, ami ismét csak a rendőrlégység szaporítása mellett képzelhető el. Közrendészetünk megjavítása elsőrendű városi érdek, ezért a rendőrség létszámának emelésére fordított költség bőven megtérülne a javult viszonyok okozta örömdetes jelesekben. Másfelől a rendőri szigor hatályosabbá tétele is vezethet valamelyes eredményre. A rendőri tekintély mélyen súlydott egy idő óta az utcai elemek előtt, amiről meg a rendőrkapitány úrnak van tiszta képe, amikor figyelmébe veszi, hogy még lézengő gyerekek is igen gyakran ellenszögülni mernek a rendőri figyelemzeteknek. Hát még ezektől feljebb! A rendőrségi közegek tekintélyének emelése a legjobban megkövetelhető szigor által, szintén igen fontos érdek, mely a fenti orvosszerek mellett hihetőleg elérné a kívánt eredményt. H.

Üvegpavillon a régi Nemzeti színház bejárója előtt. Ott hol ezelőtt évtizedeken át művészek és közönség egyaránt a Muzsáknak hódoltak, mostan rövid pár nap alatt egy tágas üvegpavillon emelkedett. Ezen pavilonban ugyanis a Gyermekvédő Liga kiállítását rendez most az általa arrangeált tárgysorsjáték nyerepménytárgyaiból. A jó és nemes iránt fogékony közönség, mely teljes mérvben méltányolja azon társadalmi missiót, melyet a Liga a gyermekvédelem terén teljesít, érdeklődésének impozáns módon adja tanujelét, amennyiben az üvegpavilont az egész napon át nagy tömegekben lepi el és a látottak felett meglepődéssel távozva, búcsúzás előtt vásárol ezekből a sorsjegyekből, melyek a pavilonban ugyancsak kaphatók és ezzel is támogatja a Ligát emberbaráti törekvéseiben. A sorsjegyek huzása különben f. é. július 1-én veszi kezdetét.

Elfeledett szobor. A bold. Szűznek a nyitrai törvényszéki palota előtt felállítandó szobrára N. N. Nyitráról 2 kor. küldött. Hozzáadva a lapunk június 6-iki számában kimutatott 3971 k. 30 fillérhez, lesz főösszeg 3973 30 korona. — Isten fizesse meg!

Felhőszakadás Sziklaszoroson.

Trencsénmegyéből írják lapunknak: Sziklaszorost, Trencsénvármegye legészakibb s legszegényebb községét f. é. június hó 13-án óriási csapás érte. A délutáni órákban nagy zivatar keletkezett s az ég esatornái 12 órán át szakadatlanul ontották a vizet olyan szokatlan tömegekben, hogy még a hegyi patakok, esermelyek és vizek is kiléptek medrükéből s elementáris erővel pusztítottak el mindent, a mit szorgos és ho-szas emberi munka megteremtett. A hirtelen felszaporodott óriási víztömegek nemcsak a termést sodorták el, hanem pusztító utjukban magával ragadták a humusréteget is és a szántók, rétek, legelők helyén csak a kopár szikla maradt. A völgyek szántói, rétei tele vannak hordalék — kővel, — szikladarabokkal és sehol még egy árva fűszálnak sem találni nyomát. A mezői dűlőutak helyén a vízmosástól óriási mélységek tátonganak. A Sziklaszoroson át Gácsországba vezető állami uton minden hid meg van rongálva, több egészen elsodorva s az uttest több kilométer hosszban elszakítva. A vasúti töltés is ezt a szomorú képet mutatja. Több áteresztés egy nagy vashid esett az árvíz áldozatául. A partvédművek mind tönkrementek. Az ár egész latifundumokat sodort el úgy, hogy a Csernyanka patak menti birtokokok mind tönkrementek. Szántóikat elnyelte a víz. A mit az árvíz megkímélt, azt tönkreverte a zivatarral járt jégeső. A

Csernyanka patak hirtelen megdagadt árja a Sziklaszoros alatt fekvő községeket sem kímélte meg. Cserne és Fenyvesszoros községek partmenti gazdái nagy károkat szenvedtek. Réteik és szántóik helyiely közel el vannak szakítva, legnagyobb részt hordalékkal örökre terméketlenné téve. Ugyanezen helyeket az árvíz már a mult esztendőben is sújtotta. A nyomoruság e helyeken állandó vendég, de a pusztulás — különösen Sziklaszoroson, — a mit az árvíz és a jégeső okozott, oly nagy, hogy a lakosság teljesen koldusbotra jutott. Majdnem emberéletet is követelt áldozatul az árvíz. Kóry nevű tisztviselő a Ksod vasutnál ép szolgálatot teljesített, a mikor a pálya testen áthömpölygő ár magával ragadta. Gázsó Ferenc váltóór azonban utána ugrott és saját életének kockázatásával kimentette. Kóry súlyos belső sérüléseket szenvedett. A hatóságok, nemkülönben a felvidéki kirendeltség két kiküldöttje dr. Gyuriss Emil, a kerület fíradhatatlan orsz. gyűlési képviselővel együtt mindjárt másnap megjelentek a pusztulás színhelyén s most társadalom és hatóságok karöltve fáradoznak a mérhetlen népnomor enyhítésén.

Nyári mulatság. A Magyarországi Munkások Rokkant és Nyugdíj Egyletének *nagysurányi* fiókja 1909. jun. hó 27-én Nagysurányban a Polgári Kör helyiségében saját külön alapja javára jótékonycélú nyári mulatságot rendez.

Kifosztott irodahelyiség. Kósa Gyula nyitrai lakos június hó 12-én fejelentést tett a rendőrségen, hogy a 11-ről 12-re virradó éjjel ismeretlen egyén betört a Tóth Vilmos utca 3. szám alatti irodahelyiségébe és az iroasztal fiókjaiból 900 korona készpénzt eltűntetett. A nyomban megejtett rendőri vizsgálat kiderítette, hogy a betörés az iroda ajtajának kifeszítésével és az iroasztal két oldalfiókjának egyszerű feltörésével történt. A nyomozás folyama alatt e hó 14-én az esti órákban már-már kérekeríteni vélték a rejtélyes betörőt, egy eddig ki nem puhalt napzamos külsejű egyén szemelvényén, ki a Deák Ferenc-terén egy bokor sűrűjéből szemtanuk átlitása szerint hat csomóban ércpénzt szállított magával. Mire azonban a rendőrkő a helyszínre kiérték, a gyanus ember eltűnt s máig sem volt kipuhatolható. A bűnös betörés tette annál inkább látszik ez esettel összefüggésben, mivel a feljelentő bemozdása szerint az ellopott 900 korona tényleg ércpénz volt és pedig 100 kor. aranyban, 100 kor. 20 filléresekben, a többi 700 korona pedig ezüst forintokban és koronásokban. A nyomozást folytatják a tettes kérekerítésére.

Pipere munka tanfolyam Trencséntepliczen. A kies trencsénmegyei fürdőhelyről írják lapunknak: Késmark és Vidéke Magy. Iparpartoló Egyesületének titkárja Csizmadia János, a ki Késmárkon április havában a főváros által szabadságot Bajza Margit fővárosi tanítóó által vezetett tanfolyamon a pipere munka készítését elsajátította, itt két hétig tartó teljesen díjmentes tanfolyamot szervezett. A tanfolyamon 18 an vesznek részt. A tanerők oly célból, hogy itt szerzett kezűgyességükre tanítványokat megtanítsák s így már az iskolában munkára szoktassák a gyermekeket. Részt vesz Trencsénteplicz előkelősége is a tanfolyamon, még pedig azon nemes célból, hogy az itteni növegyet által támogatva, a tél folyamán e mesterségre az itt lakó telen munka hiányán levő népet arra oktassák. A tanfolyam június 7-én lett megnyitva, mely alkalommal az ügy iránt melegen érdeklődő iskolaszek elnöke Zemányi János üdvözölte a tanfolyam vezetőjét s méltatta önzetlen hazafias áldozatkészségét. A tanfolyam a készített tárgyakból 20 an kiállítását rendez, hogy bemutassa egyrészt a helybeli s az itt időző hazafias közönségnek, hogy jóakarattal és szorgalommal rövid időn belül is szakszerű vezetés mellett szép eredményt lehet elérni; másrészt a külföldieknek, hogy mi magyarok, ha erősen akarjuk, megtudjuk teremteni az ipart. Reméljük, hogy a késmárki egyesület titkárának missioja sikerrel fog jární s hogy a pipere munka mestersége itt s a vidéken háziiparrá fog fejlődni s hogy már a jövő évadban, ha nem is egészen, de legalább részben sikerülni fog az itteni növegyetnek kiszorítani Trencsénteplicz fürdőhelyről a beözönló hasonló külföldi portékát, melyből sajnos évenként mintegy 30 millió korona értékű árú lesz hazánkba inportálva.

Pöstyén fürdőből. Álgystei Tuköry Jenő hosszabb távollét után, melyet családjával együtt Karlsbadban töltött, a napokban érkezett vissza a fürdőhelyre.

Hungverseny. A vigalmi bizottság csütörtökön f. hó 17-én a gyógyház nagytermében jóté-

konyvcelu hangversenyt rendezett. Közreműködtek: *Ehrenbacher-Edenfeld* Paula énekművész, *Stuttgartból*, *Missis Marjory Thring Longley* hegedűművész *New-Yorkból* és *Alpár Iren* a Vigszínház v. tagja. A hangverseny este fél 8 órakor vette kezdetét. A hangversenyt tánczenei követte.

Cseh estély. Mint értesülünk, a furdó cseh vendégei legközelebb hangversenyyel egybekötött estélyt rendeznek a gyógyház nagytermében.

A *furdói gyógyalap* bevételei 1907. évi okt. 1-től — 1908. évi szeptember 30-ig 101,570.01 koronát tettek ki, a kiadások és beruházások pedig 80,503 koronára rúgtak. — A furdót 1909. jun. 14-ig 4331 személy látogatta.

Az Élet június 13-iki száma pompás illusztrációkkal ékes cikkben *Haydn* József életének és művészetének szentel megemlékezést *Csüdák Bertalántól*. Érdekesítő *Faltay Luciennek* a transvaali fekete sörényű oroszlanokról írt rajza, melyet egy életveszélyes éjjeli kaland keretében szemléltet. — A szám többi cikkei is mind szépek, tanulságosak és érdekesek. Anyám megjön. *Hangay Sándor*. — A város. *Pakots József*. — Ne vágj ide. *Harvath Ákos*. — A homokóra. Irta: *William Butler Yeats*. Fordította: *Fajda Ernő*. — Uj francia költők: Ott lenn. *Jacques Madaleine*. Szieszta. *Victor Marguerite*. — A modern lakás. *Margitay Ernő*. — A sőtöri pusztán. *Kincs István*. — Petterson és társa. *Hedenstjerna Alfréd*. — Hazahívunk. *Szalay Mátyás*. — Bö kultúrrovat és számos apróság fejezte be a füzetet. — A magas színvonalon álló lap előfizetési ára egész évre 20 kor., felévre 10 k., negyedévre 5 kor., egy hónapra 2 kor., egyes szám 50 fill. Megrendelhető a kiadóhivatalban: Budapest, VIII. Szentkirályi-u. 28.

Épületes alku. Érdekes eset színhelye volt e hó 15-én a Hid-utcában egyre folytatódó tiltott piactér. Kalivoda Anna nyitrai pokol-utcai lakosnő alkuba bocsátkozott Trszkony Mária zabori lakosnővel egy kosár cseresznye vétára fölött. Az alku mind hangosabb és hangosabb lett, tekintélyes számú nézőt csodított az üzletet kötő asszonyok köré, míg nem az alku sikertelenné válván, Kalivoda asszony csattanós arcultást kockáztatott meg a cseresznyét kínáló Trszkony Mária terhére. Az ügy ilyenkor a rendőrség elé került, hol a harcias amazon ellen eljárást tettek folyamatba kihágás címen.

Színészet a Felvidéken. A besztercebányai színházterület igazgató választmánya a f. évi szept. 1-től kezdődő három évre *Szabó Ferencet* választotta meg a kerület színiigazgatójának, a ki a teli állomásokkal már el lévén foglalva, felhatalmaztatott arra, hogy a besztercebányai színház felelősségét a kerületen kívül birt állomáshelyeit is megtarthassa. A választmány az idény beosztásának tervezetét is megállapította. E szerint a színtársulat Besztercebányán kezd meg működését szeptember hóban 4—5, esetleg 6 hétig tartó időnyel. A társulat további állomásai lesznek: Zólyom (októbernek Besztercebánya által le nem foglalt részében) Kuttka november hóban, *Nyitra* december, január és február hónapokban, *Nagyszombat* március, *Trencsén* április, *Rimaszombat* május, *Hatvan* június, *Pöstyén* július és augusztus hónapokban. Ez az idénybeosztás azonban az új színiigazgatóval és az orsz. felügyelővel folytatandó tárgyalások eredményéhez kepest még némi módosítást szenvedhet.

Megkeresés bűnyben. A nagyszombati rendőrkapitány a napokban megkereste rendőri hatóságunkat, hogy egy ottan 12-én történt nagyobb szabású lopás bűnyében nyomozást fogantosszon, mivel a nagyszombati károsultnak erős gyanuja támadt egy nyitrai gőzekekezelő ellen. Szóke Sándor nagyszombati gépész 12-én észrevette, hogy ismeretlen tettes összes értékes holmiját és mintegy 200 korona értékű arany és ezüst-neműjét szállásáról ellopta. Feljelentésére megejtette a nagyszombati rendőrség a nyomozást, mely közben alapos gyanu támadt a kérdéses helybeli gőzekekezelő ellen, kit rendőrségünk máris kihallgatott a lopásra vonatkozólag, de az eredmény eddig napfényre nem került.

A folyóból kifogott hulla. A minap a Nyitra folyóból Dosztál János és Mokossényi Izidor kórházi alkalmazottak a Mária-hegy alatti vízvörnyből egy holttestet fogtak ki, melyet a rendőrség intézkedésére a köztemető hullaházába szállítottak. A hullában Tóth István 52 éves alsó-köröskényi születésű és illetőségű, legutóbb Csermágyhegyi lakost ismerték fel, ki az utóbbi időben özv. Krausz Jánosné csermágyi lakosnőnél teljesített szolgálatot. Halálára vonatkozólag nem állnak biztos adatok a hatóság rendelkezésére,

amennyiben nem állapítható meg, szerencsétlenségnek lett-e áldozata avagy öngyilkosságot követett-e el. Nem valószínűtlen az utóbbi eset, ami onnan következtethető, hogy közvetlen halála előtti napokban búskomornak vették észre szolgálatadói s már e hó 8-án tűnt el szolgálati helyéről.

Nyomozás az Aitner-féle betörés ügyében. Hirt adtunk mult heti számunkban azon vakmerő betörésről, melyet addig ismeretlen tettesek elkövettek Aitner Ferenc nyitrai jónévű kereskedő kárára. A nyitrai rendőrség a betörés ügyében erélyes nyomozást folytat a betörés óta, de az eddig eredményre nem vezetett. A nyomozás alatt történt ugyan több elővezetés, ám biztos adatok híján a tettesek kipuhatólása nagy nehézségekbe ütközik. Nagyobb reménnyel tekint a rendőrség azon nyomra, melyre a véletlen vezette e hó 12-én. Ugyanis egy vasuti pályáór jelzett napon bejelentette a rendőrkapitányságon, hogy a keményítőgyár közelében levő vasuti átjárónál, mintegy 100 lépésre ettől, Aitner Ferenc nevével nyomtatott jegyzéket talált, melyet a betörés tettesei menekülés közben nyilván elvesztettek. A rendőrség ezen bejelentés alapján most ez irányban kutat a betörők után.

Szakiskolát végzett tanulók alkalmazása. A pozsonyi kereskedelmi és iparkamara tudatja az érdekelt ipari munkaadókkal, hogy a kolozsvári m. kir. állami fa- és fémipari szakiskolát a folyó tanévvel 6 fa- és 8 fémipari tanuló végzi, kik július hó közepén munkakönyvvel ellátva mint segédek munkába állhatnak. Az előbbieket az épület, de főleg a butorasztalosságban, az utóbbiak pedig az épület és géplakatoságban nyertek rajzi és gyakorlati kiképzést. Azon munkaadók, akik ily végzett növendékeket felvenni óhajtanak, sziveskedjenek ebbeli igényükkel közvetlenül nevezett intézet igazgatóságához fordulni.

Vakmerő támadás. Tóth János városi erdőőr e hó 15-én feljelentést tett a rendőrségen ismeretlen egyének ellen, kik a feljelentést megelőző napon Erdőmajor mellett, az ottani erdőség szélén, megtámadták egy arra elhaladó napszamos embert s tőle pénzt követeltek. A szorult helyzetbe került napszamos az erdőőr szabadtotta ki a veszedelemből, mire a négy főből álló utonálló társaság eltűnt az erdőségben. A rendőrség most nyomoz a vakmerő támadók után.

Bolondgomba az udvaron. A rendőrségen június hó 16-án eljárást indítottak Kovácsik Jánosné rákóczi-uti lakosnő ellen, ki a minap a városi erdőből hozott bolondgombát elszórta udvarán s attól szomszédjának, Péteri Miklós-nak 7 kacsája megdöglött.

Rendőri hírek. Valasek István szállodai kocsis a napokban minden ok nélkül megtámadott egy König József nevű olasz gipszszobornő házálat, kinek néhány szobor összeűzásával jelentékeny kárt okozott. A kapitányságon kérdőre vonják kihágásáért. — *Phulik István* 42 éves tormosi lakost a városban áthaladtában egy kőbor kutya jobb lába alsó szárán megharapta. A városi orvos bekötözte a sérült verő sebet. — Egy másik kutyamarási esetet is jegyzett fel a rendőrség e heti naplója. *Belany István* 14 éves szabótanoncot megrohanta a Rét-utcában egy ottani lakos kutyája, a hátára ugrott s bal vállán jelentékenyen megsértette. Mindkét utóbbi esetről kifolyólag eljárás van folyamatban.

Közgazdaság.

Keresztény fogyasztási szövetkezetek kongresszusa.

Magyarország keresztény fogyasztási szövetkezetei i. hó 15-én nagy arányú kongresszusra gyűltek össze a Margitszigeten. A kongresszuson 200 kiküldött jelent meg, hogy hivatott férfiak ajakáról hallja az útbaigazító és irányító szót. A nagy érdeklődés biztos jele annak, hogy a szövetkezetek fejlődése, térfoglalása útban van.

Wildfeuer Károly dr. szövetkezeti vezérigazgató a szövetkezeti üzletezetők nyugdíjáról tartott szakszerű előadást. Szóla a biztosítást az első hazai biztosító rt. nyugdíjszabályzata szerint véli megalkotandónak. A díjtételek felet az üzletvezető, másik felet az illető szövetkezet és a központ közösen fizetnek.

A kongresszus az előterjesztést elfogadta és elhatározta az alapszabálytervezet kidolgozását.

A kongresszus után a keresztény szövetkezeti központ tagjai közgyűlést tartottak, mely az évi mérleget teljes egészében elfogadta. A tiszta nyereségből a központ 4% fizet a részvények után, a tartalékalapot pedig 25%-al dotálta.

A központ kebelében 350 szövetkezet van 1.800.000 kor. alaptőkével.

Kívánatos, hogy a szövetkezetek határozottabban támogassák a központot. Eddigél ez a támogatás nagy létszámot tüntet fel; 8 millió árubeszerezésből a szövetkezetek csak 2 milliót vásároltak a központnál.

Az országos központ lelkes tevékenységétől a jövőben is nagy eredményeket vár a keresztény fogyasztó közönség.

Pozsonyi sörárpavásár.

A nyugatmagyarországi gazdasági egyesületek sörárpavásári megbízottjai folyó hó 7-én tartották meg az idei vásár ügyében első értekezletüket Budapesten az O. M. G. E. kis tanácsstermében *Mezey Gyula* elnöke alatt s a vásárrendezésre vonatkozólag az összes fontosabb teendőket megállapították. A rendező bizottság következőleg alakult meg: Diszelnök *Pálffy István* gróf. Elnökök: *Bartal Aurél* és *Mezey Gyula* a pozsonyi és nyitrai gazdasági egyesület elnökei. Bizottsági tagok: *Dombay Vilmos*, *Ordódy Lajos*, *Rázgha Ernő*, *Bence Imre* a bars megyei, *Kálmán Rudolf* és *Ágoston Miklós* a komárom megyei, *Soóky Endre* a nógrád megyei, *Berec János*, *Bárany Zsigmond*, *Blum Sándor*, *Czobor Béla*, *Emődy József*, *Engel Henrik*, *Gosztonyi Gyula*, *Leidenfrost Károly* a nyitrai megyei, *Eisler Miksa*, *Gülcher Jakab*, *Pálffy Béla* gróf, *Pollák Gyula* és *Popper Emil* a pozsonyi megyei gazdasági egyesület, *Sendlein János* és *Wolff Gerő* a pozsonyi kereskedelmi kamara részéről. A hont, esztergom és trencsén megyei egyesületek, valamint a sopron megyei egyesület később jelentik be megbízottjaikat. Vásárigazgatók lettek: *Ügyvezető igazgató Horváth Jenő*, tagok: *Ágoston Miklós*, *Polgár János*, *Hercmanszky Imre*, *Levatic László* és *Siklaky Iván*. A rendező bizottság a nagyobb wieni, müncheni, dresdai stb. sör- és malátagyárosok és nagyobb vásárló cégek közül többeket fel fog kérni arra, hogy magukat a rendező bizottságban képviseltesék, mely intézkedés folytán a bizottság tájékozást fog nyerni a vásárlók kívánásairól. A vitás ügyek elintézésére állandó bizottság lett szervezve, melynek tagjai az egyik elnök vezetése alatt *Gülcher Jakab*, *Horváth Jenő*, *Pollák Gyula* és *Wolff Gerő*. A vásár, mely iránt már most is minden felől élénk érdeklődés mutatkozik, a megelőző években szerzett nagyertékű összeköttetéseknel s a szépen megindult angol kapcsolataival fogva nagy mértékben meg fogja haladni az eddigi vásárok arányait.

CSARNOK

Az Ocskay-család pereskedése Pöstyén birtokaért 1488—1591-ig.

III.

Okmányok alapján írta: *Follajtár József*.

Ujlaky Miklós 1434-ben 72 arany forintot vett fel kölcsön *Ocskay Mihály* nevű udvari emberétől és ezen pénznek biztosítására a Nyitra megyében fekvő *Pöstyén* községnek felét, vagyis azt a részét, melyet azelőtt *Vásárdi Péter* birt — a malom kivételével — de minden egyéb tartozékaival és részeivel egyetemben lekötötte *Nagy-tapolcsányban* ugyanazon évi keresztelő szt. *János* fejevételének ünnepén kiállított kötelezőjével. Biztosítván hitelezőjét arról, hogyha *Pöstyén* mondott felét elvenné, tartozik őt ugyanolyan értékű más helységgel kárpótolni.

Elmult egy év, és *Miklós* úr nem hogy kiváltotta volna birtokát, hanem arra pénzt vett fel és a kapott összeg biztosítására lekötötte az egész *Pöstyén* községet, az ottani vámmal és révvel, biztosítván a kölcsönt adó *Ocskay Mihályt*, valamint *Imre* fia *Andrást*, hogy megvédi őket minden háborgatók ellenében mindaddig, míg a tőlük felvett 129 forintokat vissza nem fizeti, miről írást adott *Nagyszombatban* 1435 évi *Szent Orbán* napját megelőző hétfőn.

1436-ban újból felpénzt vett fel 170 aranyforint összegben és ennek biztosítására a keresztések székesfehérvári káptalana előtt tett bevallásával lekötötte a már előzőleg lekötötteken kívül a községben levő *Dubové* patakon álló malmot is. Datum *Úrnapi* utáni pénteken.

Nagyszombat városában 1442 évi Oculi utáni hétfőn már mint Erdély vajdája és machói bán vallja, hogy Ocskay Mihálytól és annak Margit nevű nejétől hatszáz forintot vett fel. Biztosítási óhajtván őket a felvett pénz visszafizetéséről, zálogul köti nekik, valamint János és Imre nevű fiaiknak a birtokukban levő Póstyénen kívül a szomszédos Szerdahely község felét⁴.

Vallomását másnap Ulászló király előtt is megismétli és a már említetteken kívül Katalin nevű leányt is felsorol a hitelezők között.⁵ Ezen bevallás alapján Ulászló király iktató parancsot küld a nyitrai káptalannak, hogy Ocskay-ékat Póstyén egész és fél Szerdahely birtokába vezesse be, kifejezve ezen ténykedéshez felsővársadi Lászlót vagy Pétert, Köpesdi Lőrincet, Baasti András, Dubi Oswald vagy Lászlót vagy Petőfalvi Istvánt királyi emberül. A bevezetés foganatosítására a káptalan részéről Latkóci László kanonok ment ki a helyszínére, hol is Dubi Oswald képviselte a királyt és virágvasárnapot megelőző pénteken (1442. apr. 25) minden ellentmondás nélkül bevezettek Ocskayékat a két helység birtokába⁶.

A birtoklás — úgy látszik — háborítatlan, legalább egy ideig mit se tudunk Ocskayékról, sőt nem említi őket azon nagy iktató bizottság sem, mely Ujlakit újból statualja a részére kiállított megerősítő okmány⁷ alapján 1444-ben. Csak 1447-ből ismerünk okmányt, mely újból felpénz felvételéről szól. A mondott évnek vízkeresztnapján a székesfehérvári káptalan előtt vallja Miklós úr, miszerint némely elodázhatlan szükségleteinek fedezésére 3000 forintot vett fel Ocskayéktól, mely összegnek lefizetéseig lekötötte Póstyént és Szerdahelyt, szavatosságot vállalván egyúttal a békés birtoklást illetőleg.⁸ Ezen tekintélyes pénzüsszeggel lekötött két helység zavartalanul maradt kezükön Miklósnak haláláig. Utódja, Lőrincz herceg azonban nem sokáig tűrte őket. A tulajdonképeni okot nem tudjuk, nem említi ezt a kárvallott sem, de tény, hogy 1488 évi január havában már Lőrincz úr galgóczi várnagyai intézkedtek a birtokon, melynek elvesztése érzékenyen sujtotta a kárvallott családot. Sejtethetjük ezt azon tényből, hogy a már nem kezükön levő birtokot ugyanazon évi szent Vit és Modeszt utáni kedden elzalogosítják marcelházai Pószár Györgynek és Mihálynak ama 300 arany forintban, melyeket néhai Ocskay Mihály özvegye Margit jegyberének és kelengyéjének kifizetésére Pószáréktól felvettek.⁹ Az iktatás azonban nem sikerült; az 1489 évi apr. 15-én kiszállott bizottság előtt urok névében a galgóczi várnagyok óvást emelnek; és ezzel kezdetét veszi egy évszázadnál hosszabb pereskedés, a mely végül békés kiegyezéssel fejeződött be.

Az óvást tevők azonban nem éltek törvényadta jogukkal, nem jelentek meg sem a szentgyörgynapi, sem az évfordulás törvényszakra, de még idezéssel sem voltak arra meghívhatók. Közben az országos ügyek egészen háttérbe szorították a kisebb jelentőségű dolgokat. A trón gazdat cserélt. Az erőskezű Mátyás helyébe a trónra gyenge akaraterejű király került; a ki éppen az alperes Ujlaky irányában akart lenni erős és engesztelhetlen. A felségsértés fejében elkobozott birtokok ügye sokkal fontosabb volt, semhogy valakinek eszébe jutott volna pert indítani a kincstár ellenében, kivált akkor, midőn nyilvánvalóvá lett, hogy azokra Zapolya is pályázik és a király annak — mondhatni — parancsára adta vissza a bűnbánó Ujlaki Lőrincznek. De elhúzódott ez azon okból is, mert az Ocskay családban nem akadt ember, ki vállalta volna az ilyfajta pereskedés fáradságait és főképen a költségeit, kivált Dobzse László korában.

Ambar idővel akadt ilyea is.

¹ O. L. Dipl. 12615. sz.
² U. ott. Dipl. 12704. sz.
³ U. ott. Dipl. 12914. sz.
⁴ U. ott. Dipl. 13666. sz.
⁵ U. ott. Dipl. 13667. sz.

⁶ U. ott. Dipl. 13668. sz.
⁷ O. L. Dipl. 14726. sz.
⁸ O. L. Dipl. 13002. sz.
⁹ U. ott. 19401 és 19505. sz.

**Rév-utca 16. számú
uj ház eladó.**

96. 1-1. Bővebbet a tulajdonosnál.

Róm. kath. vallásu fiú
tanoncnak felvétetik

Seeber Vilmos vaskereskedésében,
Tóth Vilmos-utca II. szám alatt. — 49. 15-0.

VEREBÉLY GÉZA DIVATÁRÚHÁZA
NYITRA, TÓTH VILMOS-UTCA 4. (SZARVAS-SZÁLLÓ MELLETT)

Női osztály. Megérkeztek a legújabb női tavaszi **kosztüm, ruha és bluz-kelme különlegességek.** — **Bluzselymek** nagy választéka. — Első minőségű **vászon és asztalneműek.** — **Női fehérneműek, kelengyék megbízható jutányos árban.**

Férfi osztály. Legdivatosabb **nemezkalapok, zsebkendők, sétabotok, ernyők és nyakkendő különlegességek,** szolid minőségben és árban. — **Fehérneműek** kitűnő szabásban. **Amerikai sárcipők, utazó piédek és kocsitakarók** dús választékban.

Lakberendezési osztály. **Csipke, tüll és kelme függönyök, asztal és ágyterítők, kerevet vetők s mindennemű szőnyegek és takarók verseny árakban.**

Szabott árak minden egyes cikknek kiírva.

88. 4-5.

BUTOROK

a legolcsóbban kaphatók csak

VAJDA J.

butorkereskedőnél

NYITRA, PÁRUTCA 22 SZ.

50 hálószoba, 40 ebédlő,
15-20 salon berendezés.

Uri szobák és vendég-szobák mindennemű styl- és minőségben állandóan raktáron vannak.

Száraz anyagból, kitűnő iparosok által készített

mahagoni-, palisander-, köris-, cseresznye-, dió-, tölgy és szilfa

BUTORAIM

leegyszerűbbtől a legfinomabb kivitelig, jó ízléssel készülnek.

Mindennemű réz-, nikkell- és vasbutor. — Veranda- és kerti-butorok.

Iroda-, előszoba- és konyhaberendezések.

Saját kárpitos-műhelyem, ahol legmodernebb kárpitos és díszítési munkák szakszerűen s ízlésesen készülnek.

Mint hogy t. vevőimnek jó árút, nagy választékot a legjutányosabb árak mellett nyújtok, tisztelettel kérem a n. é. butorvásárló közönséget, hogy b. rendeléseivel hozzám fordulni sziveskedjék.

VAJDA J.
butorkereskedő.

22. 11-24

WEIGL ANTAL PAPI ÉS POLGÁRI
SZABÓ NYITRÁN.

2. 25-52.

Ajánlja jól berendezett legfinomabb bel- és külföldi szövetekből álló raktárát, — valamint **férfiszabó-műhelyét,**

melyben úgy egyházi, mint világi urak számára mindennemű ruhát, ugymint téli és nyári öltözeteket, felöltőket, reverendákat, címádkákat, mucetumokat, biretumokat stb. ízlésesen és pontosan készít.

Vidéki megrendeléseket pontosan eszközöl.

Üzlet-áthelyezés!

Van szerencsém a n. é. közönség becses tudomására hozni, hogy az eddig Nyitrán, Tóth Vilmos utca 11. sz. a. vezetett

női divat-termet

Tóth Vilmos utca 16. szám alá helyeztem át.

Midőn eddigi t. vevőim és rendelőim további szíves pártfogását kérem, felhívom a n. é. közönség figyelmét arra, hogy

női kalapokat

a legújabb divat szerint készítek, mindenféle diszítést és átalakítást gyorsan, pontosan és jutányos áron eszközölök.

Tisztelettel

88. 3-5.

SPANYÁR JÓZSA.

Ügyvédi irnokot

keresek, ki tótul tud.

Dr. Váradi Jakab ügyvéd Ipolyságon.

86. 1-2.

Egy jobb házból való fiú könyv- és papirkereskedő üzletbe tanulóknak felvétetik

Huszár István könyvkereskedésében Nyitrán.

97. 1-0.

A Tóth Vilmos utcai Dr. Nagy-féle házban két földszinti szoba előszobával butorozott vagy butorozatlanul kiadó.

93. 3-3.

Nyitra megyében, Jánosfalva község határában fekvő 150 magyar holdas birtok, lakház, és gazdasági épületekkel szabad kézből eladó, vagy haszonbérbe adó.

Bővebb felvilágosítással szolgál:

VELCSEY GÉZA

94. 1-4.

Jánosfalva, u. p. Tökésújfalva (Nyitra megye).

Seilnacht József

= képfaragó, oltárépítő és aranyozó =
templom művészeti műterme

GALGÓCZ
(Nyitra megye).

Németprónai templom főoltára 1907.

Oltárok, szószékek, keresztelő-kutak, szobrok és kereszt-úti állomások stb. izléses készítése. Régi oltárok átalakítása és diszítése.

Vázlatokat és költségelőirányzatokat díjmentesen küldök. Polychromikus festészet! Mindennemű tárgyak minden alakban tirolai iparjelleg szerint.

149. 35-52.

Szent Ferenc harmadik rendjének jubiláris zárandoklata a Szentföldre!

A Szt. Congregáció 1906. nov. 20-án kelt és öt évre szóló kiváltságaival felruházva, Magyarország nagyméltóságú püspöki karának helyeslő és pártoló tudomásával a sz. Ferenc rendjének Generalisa engedélyével a sz. Ferenc harmadik rendje részére 1909. aug. 20-tól szept. 23-ig tartó jubiláris zárandoklatot rendezünk, a melyben az ország minden kath. hive részt vehet.

Indulás Budapestről augusztus 20-án — visszaérkezés szept. 22-én.

Utirány: Budapest—Triest—Alexandria—Caifa—Nazaret—Caifa—Jaffa—Jeruzsalem—Betlehem, Szent János—Jaffa—Alexandria—Triest—Budapest.

Ár: I. oszt. 672 kor. 40 fil., II. oszt. 516 kor. 50 fil. III. oszt. 299 kor. 10 fil.

Jelentkezni: A szentföldi komiszáriátusnál, Budapest, II. kerület Margit-körút 23.

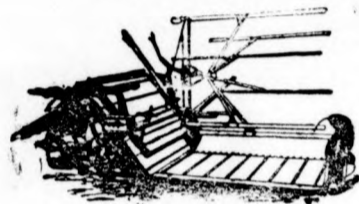
P. Kaizer Nándor, szentföldi komiszárius; P. Tréfán Leonárd, a „Sz. Ferenc hírnöke”-nek szerkesztője; Zsekó Károly, a „Strom Serafick” szerkesztője; P. Havas Kapisztrán, a harmadrend budai igazgatója, a jubiláris zárandoklat rendezői.

52. 14-0.

HIRDETÉSEK a „Nyitra megyei Szemle” számára igen jutányos áron felvétetnek Nyitrán, Huszár István úr könyvkereskedésében, a hol a lapra is elő lehet fizetni.

Azon mélyen tisztelt gazdák, kik fűkaszáló és kévekötő aratógépeket óhajtanak vásárolni, saját érdekében kérjenek prospektust

MASSEY-HARRIS

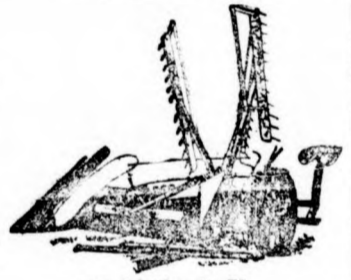
kévekötő,

MASSEY-HARRIS

MASSEY-HARRIS

fűkaszáló,

aratógépekről.

Kartellen kívül!

MASSEY-HARRIS COMPANY, TORONTO, ószakamerikai fűkaszáló- és aratógépgyár.

!!! A világ legerősebb gyártmánya !!!

Veretképviseelő: Kornstein Gyula Sándor BUDAPEST, V., Alkotmány-utca 23. sz.

Utazók és ügyelők uton ninosenel.

Közvetlen kérdézősködések kéretnek.

87. 4-10.

FELTÜNŐ UJDONSÁG!

Delice

Minden hirdetés felesleges, a dohányzó egyszer veszi és többé mást nem szíhat.

legjobb valódi francia

1. 52.

SZIVARKAPAPIR ÉS SZIVARKAHÜVELY.